

Egyetemi doktori (PhD) értekezés tézisei

**AZ 1944/45-ÖS PARTIZÁNMEGTORLÁS
MAGYARKANIZSÁN ÉS KÖRNYÉKÉN,
A LEVÉLTÁRI IRATOK TÜKRÉBEN**

Forró Lajos

Témavezető: Dr. Pallai László

DEBRECENI EGYETEM

Történelmi és Néprajzi Doktori Iskola

Debrecen, 2015.

Az értekezés célkitűzése, a téma körülhatárolása

A mai történettudomány számára már ismert, hogy 1944 végén és 1945 elején az OZNA (Népvédelmi Osztály – 1943-ban hozták létre Aleksandar Ranković vezetésével. Feladata a hírszerző szolgálat kiépítése, a kémek és az ötödik hadoszlop felderítése és megbüntetése érdekében). Ennek egységei, partizánalakulatok és néhány helybéli szerb nemzetiségű polgár népiertást hajtott végre a magyarok között a Délvidéken. Történt mindez a főparancsnok, Tito tudtával és beleegyezésével. Fontosnak tartom elmondani, hogy a partizánhatalom törvénytelen likvidálásai a magyarok mellett nem kímélték a Jugoszláviában élő vélt, vagy valós politikai ellenfeleket – szerbeket, horvátokat, szlovéneket, németeket, albánokat – sem. Mivel a megtorlás központilag irányított, ezért sok helységben a helyi szláv lakosság felbátorodva a helyzeten bekapcsolódott a leszámolásokba. A kisebbségek elleni közhangulat olyannyira felerősödött, hogy ez még a jobb érzésű szláv polgárokat – akik esetleg megpróbálnának segíteni a bajba jutottakon – is passzivitásba taszította.

A Délvidéken a kezdeti nyílt magyarellenességet a későbbiekben gyorsan felváltotta a kényszeredett hallgatás időszaka és a téma kutatása csak a kilencvenes évek elején kezdődhetett meg.

A kutatások alapján mára nyilvánvalóvá vált, hogy az anyaország is tudott az 1944/45-ös vérengzésekről, de egészen a rendszerváltozásig – néhány bátor kivételtől eltekintve – nem történt komolyabb írásbeli összegzés az eseményekről.

Az 1990-es évek elejétől kezdődő kutatás – főképp az oral history módszerére épülve – betekintést engedett az 1944/45-ben történt magyarelles atrocitásokba, azonban kb. 10–15 év alatt elért eredmények után elkezdődött az egy helyben topogás és számottevően nem sikerült új információkhoz jutni. Hiányoztak a kor levéltári forrásai.

Az áttörést a magyar–szerb akadémiai bizottság megalakulását követően a szerbiai levéltárak megnyitása hozta. Végleg eloszlott az a tévhit, miszerint a partizánok nem dokumentálták a népiertást. A jelenlegi ismereteink szerint – még ha történt is dokumentummegsemmisítés – az iratok nagy része fennmaradt. Egyedül a belügyminisztérium levéltára – állítólag technikai megoldás hiánya miatt – nem kutatható, pedig valószínűsíthető, hogy értékes dokumentumok vannak ott is a témával kapcsolatban.

A Vajdasági Levéltárban, illetve a Vajdasági Múzeumban található likvidálási listákat átvizsgálva (Mezei Zsuzsanna levéltáros és Fodor István levéltár-igazgató összesítése alapján) érdemben lehetett növelni a név szerint azonosított áldozatok számát. Ezek az iratok azonban számos – a korabeli partizániratokra jellemző – pontatlanságot, elírást tartalmaznak így forráskritika és alapos kutatás nélkül nem használhatók.

Az áldozatok számának pontosítása érdekében el kell végeznünk a településekre lebontott mikrokutatást. Egy-egy település iratainak minden részletre kiterjedő vizsgálata hozhat új eredményeket a kutatásban. Fontos, hogy az egy-egy személyre vonatkozó iratokat külön, részletesen is átvizsgáljuk és összehasonlítsuk. Molnár Tibor kollégámmal, a Zentai Történelmi Levéltár megbízott igazgatójával Magyararkanizsa község iratanyagának átvizsgálására vállalkoztunk. Dolgozatomban az általam végzett kutatásokról számolok be.

Felhasznált források, alkalmazott módszerek

A kezdetektől fogva a régiókra bontás elvét követve Magyararkanizsa község (Magyararkanizsa község, Opština Kanjiža) – közigazgatási egység Szerbiában – eseményeinek feldolgozásával kezdtem meg munkámat. Magyararkanizsa község a Vajdaságban, földrajzilag a Bácskában terül el. Területe 399 km². A község központja Magyararkanizsa (Kanjiža) város, melyhez további 12 falu (Adorján (Adorjan), Horgos (Horgoš), Ilonafalu (Vojvoda Zimonić), Kishomok (Mali Pesak), Kispiac (Male Pijace), Martonos (Martonoš), Orom (Orom), Oromhegyes (Trešnjevac), Tóthfalu (Totovo Selo), Újfalu (Novo Selo), Velebit (Velebit), Völgyes (Doline) tartozik. A lakosság száma 2002-ben 27 510 fő volt.) A kutatásokat több vonalon indítottam el. Az oral history módszerét alkalmazva a még élő szemtanúkkal folytatott beszélgetések kapcsán több, mint húsz órányi felvétel gyűlt össze. Emellett kutatásokat végeztem a Zentai Történelmi Levéltárban, illetve a magyar–szerb akadémiai vegyes bizottság megalakulását követően, a Vajdasági Levéltárban is.

A Zentai Történelmi Levéltár anyagai közül az általam kutatott terület anyagait vizsgáltam. A jelenlegi Magyararkanizsa község területe – levéltári anyagának egy része a Zentai Történelmi Levéltárban található. A kutatást megnehezíti, hogy a korabeli közigazgatási felosztás eltér a ma használatostól, ezért Adorján anyaga a magyararkanizsai iratok között található, míg Martonos és Horgos anyaga külön-külön. A Zentai Történelmi Levéltárban a következő anyagokat vizsgáltam:

– *Magyararkanizsa, Horgos és Martonos Népfelszabadító Bizottságainak iratanyaga*

Mivel a katonai közigazgatás bevezetését követően a népfelszabadító bizottságoknak csak tanácsadó szerepük volt, ezért ez az iratanyag nem bővelkedik a megtorlásokra vonatkozó pontos információkban. Átvizsgálva a község népfelszabadító bizottságainak anyagát néhány érdekes irat mégis előkerült.

– *A Zentai Városparancsnokság iratai*

A városparancsnokságok katonai állomásokat hoztak létre a hozzájuk tartozó településeken. Megalakultak a népőrségek is, mint a helyi fegyveres

alakulatok, amelyek élén a népőrség parancsnoka állt. A népőrség közvetlenül a helyileg illetékes katonai parancsnokság alá tartozott, mint annak fegyveres végrehajtó szerve.

1944. október 20-án kezdte meg munkáját a Zentai Városparancsnokság. Illetékessége kiterjedt a zentai járás egész területére. Ide tartozott Zenta és Magyarkanizsa város, illetve Ada, Mohol, Horgos és Martonos község.

– *A Zentai Járási Népbizottság iratai*

Érdekes irattípusba tartoznak a zentai járási népbizottság anyagában található eltűnés-bejelentések. Ezek a bejelentések rendkívül értékes forrásanyagként szolgálnak a kutatók számára. A bejelentést megtevő itt tulajdonképpen egy formanyomtatványon, jegyzőkönyvbe mondja hozzátartozója eltűnésének körülményeit. Sok esetben még azt is megemlítik, hogy ki, vagy kik hurcolták el az áldozatot.

– *Vagyonelkobzási iratok*

A Magyarkanizsa község területén likvidált személyekről a partizánhatalom – ha néhol hiányosan is – meglehetősen pontos listát készített. Ennek egyik oka minden bizonnyal az lehetett, hogy a törvénytelenül likvidált személyek vagyonára is kiterjesztették a vagyonelkobzásról szóló törvényt.

A vagyonelkobzás során keletkezett iratok a kutatás számára nagyon fontos forrást jelentenek, hiszen ezek is korabeli visszaemlékezéseket idéznek. A hozzátartozók a vagyonelkobzási eljárás során fellebbezésekben időnként szólnak hozzátartozójuk eltűnésének körülményeiről, illetve nehezményezik, hogy semmiféle végzést nem kaptak a háborús bűn igazolására.

– *Holtta nyilvánítási iratok*

A háborút követően a jugoszláv bíróságok – elsősorban az áldozatok hozzátartozóinak kérésére – a háború során eltűnt személyeket holtta nyilvánították. Ezeket az eljárásokat 1945 és 1952 között a peren kívüli ügyekre vonatkozó törvény, 1952 után pedig a március 31-én meghozott, *az eltűnt személyek holtta nyilvánításáról és halálesetének bizonyításáról* szóló törvény alapján az illetékes járásbíróság folytatta le.

Mindamellet, hogy a partizánhatalom a likvidáltakról listát készített, a holtta nyilvánítási eljárásokban ezeket a bizonyító erejű dokumentumokat nem használták fel. Az eljárásokat, tanuk meghallgatása mellett, úgy folytatták le, mintha valójában semmit nem tudnának az áldozatok kilétéről.

A Vajdasági Levéltárban a 183 fond tartalmát, azaz a megszállók és bűncselekményeiket kivizsgáló Háborús Bűnöket Vizsgáló Bizottság anyagait vizsgáltam. A 183-as fond iratai azt a folyamatot tükrözik, ahogyan a partizánhatalom megalkotta a maga ellenségeit (háborús bűnös vagy népellenesség), illetve a velük történt leszámolást ideologizálja. A fond azokba a bűncselekményekbe is bepillantást enged, amelyet Tito partizánjai követtek el Vajdaság-szerte. A Vajdasági Levéltár említett fondja tartalmazza a háborús bűnöket vizsgáló bizottságok iratait, melyek a történészek számára jelenleg kutathatók. A dokumentumok között az újvidéki háborús bűnöket vizsgáló

bizottság iratain kívül a régió településeinek anyaga is – több-kevesebb hiányossággal – megtalálható. A fond iratanyagában emellett számos helységgel kapcsolatban megtalálhatók a likvidáltokról készített listák. A névsorok mellett egyéb érdekes, értékes iratok is vannak. Ilyenek például a háborús bűnösség kérdésével foglalkozó akták. A dokumentumokat vizsgálva megállapítható, hogy a háborús bűnök, illetve a népellenesség kategória megállapítása az egész régióban hasonlóképpen folyt.

Az iratokból kiderül, hogy a partizánítélkezés mechanizmusában a mai, illetve a normális európai gyakorlattal ellentétes tendenciák érvényesültek. Az esetek döntő többségében a likvidálás megelőzte a bizonyítási eljárást, tehát mindenképpen elmondható, hogy a megtorlás ártatlanokat, vagy olyan személyeket, akiket megilletett volna az ártatlanság védelme.

A bizottság a következő csoportokra osztotta a vélt bűnöket:

1. bevonulás (ulazak) – a magyar hadsereg bevonulása során a helyi magyar lakosság által elkövetett bűnök;
2. hadsereg (armija) – a magyar hadsereg által elkövetett bűntények;
3. razzia (racija) – az Újvidéken és környékén 1942-ben elkövetett bűnök;
4. táborok (logori) – a különböző táborokban elkövetett bűnök;
5. erőszakos mozgósítás (prisilno mobilisanje) – a katonai mozgósítás során elkövetett bűnök;
6. kényszermunka (prisilni rad) – a kényszermunka során elkövetett bűntények;
7. kitelepítés (iseljivanje) – a kitelepítéssel kapcsolatos bűntények;
8. vagyon elleni bűncselekmények (protiv imovine).

Külön kategóriába kerültek a népelleneségek. A népellenességnek minősített személyek névsora a Népelleneségek regiszterében található, 8640 névvel. A nevek és az adatok – név, megjegyzés, esetleg ítélet – egy kartonra kerültek, ennek alapján állították össze az említett kétkötetes művet.

A partizánhatalom részéről az utólagos önigazolás a *feljelentések* gyűjtésével, illetve az „elkövetett” bűnök szerinti csoportba tartozó *névsorok összeállításával* kezdődött. Ezt követte a *jegyzőkönyvek* készítése, majd a *háborús bűnössé nyilvánítás* (F-határozat), illetve esetenként bírósági tárgyalásra is sor került.

A fond iratanyagának egyik legnagyobb részét – 284 dobozban helységek szerint névszerinti sorrendben – a feljelentések dobozai teszik ki. A háborús bűnöket vizsgáló bizottság szinte minden délvidéki településen gyűjtötte a feljelentéseket, amelyek alapján háborús bűnössé vagy népellenességgé nyilvánítottak helyi lakosokat. A 183-as fond egy jelentős részét ezek az iratok képezik. Településekre lebontva a feljelentések döntő többsége megtalálható, a hiányzók egy része elveszett, más része pedig más iratokhoz csatolva lelhető fel a kutatások során, például a határozatok, bírósági ítéletek iratcsomagjába helyezték át őket.

A feljelentések begyűjtését követően a helyi bizottság összeállította a háborús bűnösnek vélt személyeknek az elkövetett bűnök szerinti csoportokba

sorolt névsorát, és megküldte a felsőbb szerv számára, Martonos, Magyarakanizsa és Horgos esetében a Zentai Statisztikai Hivatalnak.

Az említett ügymenet során azoknál a személyeknél, akiknél szükségesnek találták a további nyomozást, tanúk kihallgatásával ún. zapsnikok, vagyis jegyzőkönyvek készültek, amelyek a feljelentett polgárok tetteit részletesebben vizsgálják. Jellemző, hogy ezekben a jegyzőkönyvekben nem található meg minden feljelentett neve, tehát a feljelentésekhez képest lényegesen kevesebb személyt érint. Időnként pedig a jegyzőkönyvekben olyan nevek is megjelennek, akik ellen egyáltalán nincs feljelentés.

A Vajdasági Történelmi Levéltár 183-as fondjának nagy részét ezen iratok teszik ki. Az 1-től 33 904-ig – az 1944 és 1947 közötti időszakot felölelő – sorszámozott jegyzőkönyvek egy része nincs meg, de így is 94 doboznyi anyag kutatható. A kutatást nehezíti, hogy az iratok egy részén kétféle számozás található. Egyik az iktatás, a másik a keltezés szerint, így némelyik dokumentum nehezen fellelhető. A kutatást egy helységekre lebontott lista segíti.

A következő iratanyag az úgynevezett F-odluka, vagyis a határozatok. 19 dobozban 7900 darab határozatot őriznek a Vajdasági Levéltárban. Ezekben az iratokban a jegyzőkönyvekre, feljelentésekre hivatkozva gyakorlatilag háborús bűnössé nyilvánítanak embereket. Jellemző, hogy nem minden jegyzőkönyvben említett név mellett van határozat, tehát valamiféle szelektálás alapján van, aki ellen születik határozat, és van, aki ellen nem. Itt is jellemző az utólagos iratgyártás, hiszen a likvidáltakról jóval a meggyilkolásuk után hoznak határozatot. Nevezettek a határozatok számával megegyező sorszámmal bekerültek a Háborús Bűnösök Nyilvántartásába. A két könyvben összesen 7739 név található.

A levéltár anyagai között található az úgynevezett karticák, vagyis a háborús bűnösök kartonjai. Ezekre a kb. 10×7 centiméteres kartonlapocskákra a Bácska, Bánság és a Szerémség háborús bűnöseinek neve, esetleg adatai kerültek. Három csoportba vannak sorolva. Az „I”, vagyis a vizsgálat alatt (pod istragom), az „O”, vagyis az elítélt (osuđen) és a „P”, vagyis a bírósági ítélet nélkül likvidált (presuđen). Az ítélet nélkül likvidáltak kartonjain általában a néven és a helységen kívül más adat nem szerepel. Ritka esetben feltüntetik az F-határozat számát. A vizsgálat alatt lévők és az elítéltek kartonjain több adat található, sőt az elítéltek kartonjairól legtöbbször az ítélet száma is leolvasható.

A továbbiakban vannak, akiket a határozatok értelmében bíróság elé állítanak, vagy a távollétükben – sok esetben a likvidálásukat követően – indítanak ellenük eljárást. Az ilyen esetek jelentős részénél nem születik bírósági határozat, hanem egyszerűen ezen a ponton leáll az ügy. Néhány esetben születik csak *ítélet*, sokszor maga a tárgyalás anyaga nem is hozzáférhető, csupán az ítélet, illetve sok esetben csak egy hivatkozás van az adott személy elítélésére.

A további vizsgálandó iratok között megtalálhatók azok a jelentések, amelyek tartalmazzák a likvidált személyek névsorát. Ezekből a jelentésekből

sok és sokféle van, a partizán iratkezelés kezdeti szakaszára jellemző rendezetlenséggel, sok elírással, tárgyi tévedéssel. Ezek az iratok valószínűleg nem az utókor számára készültek, hanem azért, hogy alapot szolgáltatassanak a meggyilkoltak vagyonának elkobzására.

Az általunk vizsgált terület – Magyarkanizsa község – likvidálási listái több állomáson keresztül kerültek Újvidékre.

A fent említett iratok részletes átvizsgálása után sikerült az általam kutatott területen érdemben növelni az eddig nem azonosított áldozatok számát.

Az eredmények tézisszerű felsorolása

Elvégezve a mikrokatatást Magyarkanizsa Községre vonatkozóan, az addigi – főképp az oral history módszerével végzett – kutatások alapján feltárt 198 áldozat mellé 39 új nevet sikerült találni, és így a község név szerint azonosított áldozatainak száma 237-re nőtt.

Magyarkanizsa esetében az eddig lejegyzett 51 név mellé 21 új nevet sikerült azonosítani. Az áldozatok száma így 72-re nőtt. Ebből 52 helybéli, 14 oromhegyesi, 3 tóthfalusi, 2 pedig oromi illetőségű, egy 16 hónapos kislány pedig a járeki tábor áldozata.

Adorján esetében egy új áldozat neve került elő. Tóth István neve – Magyarkanizsaiként – szerepel az OZNA likvidálási listáin. Az eddigi kutatások emiatt mMagyarkanizsaiként tartották számon. A fenti irat azonban bizonyítja, hogy Adorjánon nem 56, hanem 57 áldozata volt a magyarellenes atrocitásoknak.

Horgos esetében összesítve a Vajdasági Levéltárban talált iratokat: az eddig lejegyzett 66 név mellé 9 nevet sikerült találni, így az eddig név szerint azonosított likvidáltak száma 75-re nőtt. Ebből 62 horgosi, 5 királyhalmi, 1 törökkanizsai, 7 környékbeli.

Martonos esetében összesítve a Vajdasági Levéltárban talált iratokat, az eddig lejegyzett 25 név mellett 8 új nevet sikerült azonosítani. Így az eddig név szerint azonosított likvidáltak száma 33-ra nőtt.

Helység	A mikrokatatás előtt ismert áldozatok száma	Mikrokatatás segítségével azonosított áldozatok száma	Összes eddig azonosított áldozat
Magyarkanizsa	51	21	72
Martonos	25	8	33
Horgos	66	9	75
Adorján	56	1	57
Összesen	198	39	237

A kutatások során a konkrét eredmények mellett további tények megállapítására is lehetőség nyílt.

– A partizánhatalom megpróbálta utólag indokolni tetteit és a likvidálásokat követően megkezdődött a gyilkosságokat igazoló iratok gyártása. Természetesen ennek mértéke nagyban függött a helyi bizottságok buzgóságától is. Az általunk kutatott területen, Martonos élen járt, elég ha a feljelentések számára utalunk. Azonban a feljelentéseket átvizsgálva azt a tényt kell megállapítanunk, hogy a legtöbb feljelentést azok tették, akik korábban tevékenyen részt vettek a helyi magyarok kínzásában. Nyilván ezeknek a feljelentéseknek a szavahihetősége kétségbe vonható, hiszen saját tetteik igazolásáról lehet szó.

– Nem szerencsés csupán partizánmegtorlásokról beszélni, hiszen az átvizsgált iratok egyértelműen bizonyítják, hogy voltak olyan helységek az általunk kutatott területen, ahol a likvidálásokban a helyi királpárti szerbek – adott esetben csetnikék – is részt vettek. A Magyarokanizsán és Adorjánon történt gyilkosságok miatt több partizánítélet is született a kegyetlenkedők ellen. Érdekes jelenség, hogy míg az OZNA halálbrigádjai a falvakat járták, és ítélet nélkül likvidáltak, addig a hasonló „civil” elkövetőket időnként megbüntették. Ezekben az ítéletekben azonban egyértelműen nyomon követhető az ideológiai töltet. Természetesen azzal is tisztában vagyunk, hogy ahhoz, hogy a helyi szerb lakosság részéről elkövetett kilengések megtörténhessenek, szükség volt arra is, hogy a partizánhatalom ezt lehetővé tegye. Tito és az akkori legfelsőbb jugoszláv vezetés többi tagjának tudta és beleegyezése nélkül aligha történhetett volna bármi hasonló az alakulóban lévő Jugoszláviában.

– Téves az a feltevés is, miszerint a partizánhatalom nem próbálja meg eltitkolni a likvidálásokat. Míg a bizottságok egymás közötti levelezésében nyíltan kivégzésekről, likvidálásokról beszélnek, addig a lakosság számára is elérhető iratokban – pl. holtta nyilvánítás, vagyonekobbzás – lényegesen árnyaltabban fogalmazznak. Sőt olykor teljesen álszent iratok születnek. Főleg a holtta nyilvánítási iratokban gyakori terminológia az eltűnt vagy elmenekült megfogalmazás, holott a hatalom tökéletesen tisztában van azzal, hogy az adott személlyel mi történt, hiszen nevük szerepel a likvidáltakról készített listákon. A vagyonekobbzások kapcsán is eltűnt népellenességekről, háborús bűnösökről beszélnek, és csak a bátrabb feleségek, hozzátartozók merik megfogalmazni, hogy férjeik, szeretteik nem eltűntek, hanem az impériumváltás napjaiban megölték őket. Megállapíthatjuk tehát, hogy a magyarok elleni atrocitásokat követően nagyon gyorsan beköszönt a szilencium időszaka, amely aztán csaknem 50 évig, egészen az 1980-as évek végéig tart.

– Azt is el kell mondani, hogy természetesen korábban – az 1941 és 1944 közötti időszakban – történtek atrocitások a szerbség ellen is. Az általunk feldolgozott területen több helyen is voltak gyilkosságok, amelynek szerb polgárok estek áldozatául. Ezeket a gyilkosságokat azonban legtöbbször a

hadsereg hajtotta végre. Gyakori jelenség az is, amikor a kitelepítéseket a helyi lakosság bűneként igyekeznek feltüntetni a későbbi iratokban. Általában a városi vezetés tagjait éri a vád a szerbséget sújtó állami intézkedések miatt. Mint ismeretes, a telepések kitelepítéséről a magyar kormány intézkedett. A Legfelsőbb Honvédelmi Tanács egy rendelete tartalmazta az internálás általános szabályait és elveit, és a magyar csapatok már a bevonuláskor a telepések kiutasítására kaptak parancsot. Az tagadhatatlan, hogy e folyamat végrehajtásában a helyi nemzetőrség, különböző bizottságok, de olykor a helyi lakosság is részt vállalt, hiszen a hadsereg tőlük tudta meg, kik a nemzethűségi szempontból megbízhatatlan szerbek, illetve kik települtek be 1918. október 31. után. Az iratokat átvizsgálva azonban megállapíthatjuk, hogy azon személyek döntő többsége, akik ezekben a folyamatokban részt vettek, elmenekültek a kivonuló magyar hadsereggel, helyettük az ártatlanok lakoltak.

– A (vád) iratokban jellemző a bűnesetek felnagyítása. Sok esetben ez tetten érhető a kutatások során. A visszaemlékezők gyakran egészen másképp tanúskodnak a történekről, mint az iratok. Nyilván előfordulhattak olyan esetek, melyekről nem volt tudomásuk, de ilyen mértékű, egyoldalú eltérés lehetetlen. Sokszor egyszerű statisztikai adatokkal cáfolni lehet az iratok hitelességét vagy hiteltelenségét.

– A magyarok ellen, a gyilkosságokat követően írt, utólag készített, háborús bűnöket bizonyítani igyekvő iratokban elvéve találunk a zsidóság ellen elkövetett vélt, vagy valós büntetteket. Az iratok nem csak a helyi magyarok vonatkozásában hagyják figyelmen kívül a zsidósággal történeket, hanem a magyar hadsereg esetében is. A nagyon kevés kivételtől eltekintve, bűnként csak a szláv lakosság elleni vélt, vagy valós atrocitásokat jegyzik le az utólag gyártott bizonyítékokban.

– Az iratok átvizsgálása után még egy fogalmat kell átértékelnünk. A magyarok, de akár a más nemzetiségek meggyilkolását nem szerencsés az oly gyakran használt kifejezéssel kivégzésnek nevezni. Véleményünk szerint – és reméljük, erre sikerült az előző fejezetekben rávilágítanunk – a gyilkosságok az esetek többségében megelőzték a büntetőeljárást, és bírósági ítélet nélkül aligha beszélhetünk kivégzésről, sokkal inkább a likvidálás a megfelelő terminus.

Az értekezés tárgyában megjelent publikációk

- *A halálba menetelők – avagy mindenki bűnös, aki magyar?* In: Belvedere Meridionale Történettudományi folyóirat. V. évf, 1–2. szám (1993. február-március). 17–18.
- *Jelöletlen tömegsírok a Délvidéken.* In: Belvedere Meridionale Történettudományi folyóirat. VII. évf, 3–4. szám (1995. április-május). 65–70.
- *Jelöletlen tömegsírok Magyarkanizsán, Martonoson és Adorjánon.* Szeged, 1995.
- *Megszavazták a lincselést.* In: Rémuralom a Délvidéken. Szerk.: Csorba Béla, Matuska Márton, Dr. Ribár Béla. Újvidék, 2004. 129–150.
- *Magyarellenes atrocitások a Délvidéken.* In: Dixit et salvavi animam meam. Tanulmányok a 65 éves Szegfű László tiszteletére. Szerk.: Döbör András, Jancsák Csaba, Kiss Gábor Ferenc, Zakar Péter, Szeged, 2007. 369–382.
- *Jelöletlen tömegsírok.* Hálózat a Szabad Információért Alapítvány, Szeged, 2007.
- *Jelöletlen tömegsírok.* In: Rubicon, 2009/5. 40–44.
- *Magyarkanizsai áldozatok.* In: Rubicon, 2009/5. 45.
- *Az 1944–1945-ös délvidéki megtorlások helytörténeti kutatásainak lehetőségei, lehetséges irányai.* In: Mementó, 1944–1945. Vajdasági Magyar Helytörténeti Társaság, Bajmok, 2010. 45–55.
- *Megtorlás Martonoson a partizán iratok tükrében.* In: Bácsország, Vajdasági Honismereti Szemle, 2010/2. (53. szám) 40–46.
- *„Jelöletlen tömegsírok”.* Magyarellenes jugoszláv atrocitások a Délvidéken, 1944. In: História, XXXII. évfolyam, 8. szám.
- *Észak Bácska sorsa 1944/45-ben.* In: Közép-Európai Közlemények. Történészek, geográfusok és regionalisták folyóirata. IV. évfolyam 3-4. szám, 2011/3-4. 100-108.
- *Horgos, 1944.* In: Aracs, A délvidéki magyarság közéleti folyóirata, XI. évfolyam, 4. szám, 2011. december 20. 26-28.

- *A 183-as fond.* Kutatási lehetőségek a Vajdasági Levéltárban. In: *História*, XXXIII. évfolyam, 9-10. szám. 57-59.
- *Kanizsai Képeslapok* (szerzőtársak: Fejős Sándor és Kávai Szabolcs). Délvidék Kutató Központ Alapítvány, Szeged, 2013.
- *Tragikus emberi sorsok 1944-ből a partizániratok tükrében.* (Szerzőtárs: Molnár Tibor) Magyar Nemzeti Levéltár Csongrád Megyei Levéltára, Zentai Történelmi Levéltár, Szeged-Zenta, 2013.
- *A 183-as fond: Kutatási lehetőségek a Vajdasági Levéltárban.* In: *Magyarok és Szerbek 1918-2012; Együttélés múltfeltárás, megbékélés.* Szerk.: Dr. Glatz Ferenc. Budapest, 2013.

Az értekezés tárgyában tartott konferencia előadások

- Szerbek és magyarok a Délvidéken a XVIII-XX. Században. *VMDK Szegedi Tagozata által rendezett konferencia*, Szeged, 1997. június 21.
- Megszavazták a lincselést. Három testvértelepülés kálváriája. *Nemzetközi Tanácskozás az 1944–45. évi délvidéki magyarellenés atrocitásokról*. Magyar Tudományos Társaság, Újvidék, 2003. október 24–25.
- Délvidéki magyar évszázadok. *Belvedere Meridionale által rendezett konferencia*, Magyarkanizsa, 2005.
- Tanácskozás az 1944/45-ös délvidéki eseményekről, különös tekintettel az itt élő magyar lakosságot ért atrocitásokra. Vajdasági Magyar Helytörténeti Társaság, Oromhegyes, 2009. november 7.
- Magyar sorsok az észak-bácskai településeken az 1941. évi impériumváltás után. *Levéltári napok*. Szeged, 2010. október 18–20.
- Impériumváltások Jugoszláviában. *Századokról emberekről mindenkinek*, Szeged, 2010. november 18.
- Magyarkanizsa 1944-es eseményei a Vajdasági Levéltár dokumentumaiban. „Új eredmények és lehetőségek a Délvidék 1944-45. évi eseményeinek kutatásában”. Magyarkanizsa, 2010. december 10.
- Az 1944/45-ös délvidéki megtorlások helytörténeti kutatásainak lehetőségei. *A magyar népiirtás emléknappja*. Szeged, 2011. január 23.
- Észak Bácska sorsa 1944/45-ben. *Régiótörténeti Kutatások Konferencia, A Vajdaság mint történeti régió sorsa – A 19. századi előzményektől napjainkig*. Szeged, 2011. május 20.
- Egy népiirtás dokumentálása. *Politika, társadalom, intézményrendszer – Fiatal történészek nemzetközi szimpóziuma*. Budapest, 2012. február 16–18.
- Jugoszláv partizán iratok 1944-45-ben. *Többnemzetiségű államok keletkezése és felbomlása Közép-Európában*. Szeged, 2012. március 2.

- Az 1944-es délvidéki partizánterror Tisza-mentére vonatkozó iratai – likvidálás, feljelentés, háborús bűnössé nyilvánítás. *A magyar-szerb történelmi megbékélés feltételei egykor és ma*. Szeged, 2013. január 18.
- Impériumváltás Észak-Bácskában 1944-1945-ben a partizániratok tükrében. *Nemzetiségi sorsok Köztes-Európában – a népiirtás anatómiája a vészkorszakban*. Szeged, 2013. november 14.
- Áldozatok 1944-45-ben a Délvidéken. *Fejezetek a Délvidék Múltjából*. Szeged, 2014. január 23.
- Свирепости против Мађара 1944/45-е у партизанским документима – szerb nyelven (Az 1944/45-ös magyarok elleni atrocitások a partizán iratok tükrében) *U ime naroda (A Nép nevében)*. Beograd, 6. јун 2014. (2014. június 6. Belgrád).
- A partizánmegtorlások kutatásának forrásai a Vajdasági Levéltárban. *70 éve történt... A magyarságot ért atrocitások a történelmi Délvidéken*. Szabadka, 2014. október 11.
- Adorján története a levéltári iratok tükrében. *Fejezetek a Délvidék Múltjából*. Szeged, 2015. január 23.

Nyilvántartási szám: DEENK//2015.PL
Tárgy: PhD Publikációs Lista

Jelölt: Forró Lajos
Neptun kód: G3U4WW
Doktori Iskola: Történelmi és Néprajzi Doktori Iskola

A PhD értekezés alapjául szolgáló közlemények

Magyar nyelvű könyv(ek) (1)

1. **Forró L.:** Jelöletlen tömegsírok Magyarokán, Martonoson és Adorjánon. [Szerző], Szeged, 115 p., 1995.

Magyar nyelvű könyvrészlet(ek) (4)

2. **Forró, L.:** A 183-as fond : Kutatási lehetőségek a Vajdasági Levéltárban.
In: Magyarok és szerben 1918-2012 : Együttélés, múltfeltárás, megbékélés = Hungarians and Serbs, 1918-2012 : coexistence, revealing the past, reconciliation. Szerk.: Glatz Ferenc, MTA, Budapest, 275-285, 2013. ISBN: 9789639627567
3. **Forró L.:** Az 1944-1945-ös délvidéki megtorlások helytörténeti kutatásainak lehetőségei, lehetséges irányai.
In: Memento 1944-45. Szerk.: Szabó József, Vajdasági Magyar Helytörténeti Társaság, Bajmók, 45-58, 2010. ISBN: 9788632307698
4. **Forró L.:** Magyarellenes atrocitások a Délvidéken.
In: Dixit et salvavi animam meam. Szerk.: Jancsák Csaba, Kiss Gábor Ferenc, Zakar Péter, Döbör András, Belvedere Meridionale, Szeged, 369-381, 2007. ISBN: 9789639573345

5. **Forró L.:** Megszavazták a lincselést : három társtelepülés kálváriája.

In: Rémuralom a Délvidéken : tanulmányok, emlékezések, helyzetértékelések az 1944/45. évi magyarellenés atrocitásokról. Szerk.: Csorba Béla, Matuska Márton, Ribár Béla, Atlantis, Újvidék, 129-150, 2004. ISBN: 8683581144

Magyar nyelvű tudományos közlemény(ek) hazai folyóiratban (2)

6. **Forró L.:** Észak-Bácska sorsa 1944/45-ben.

Közép-Eur. Közl. 4 (3-4), 100-108, 2011. ISSN: 1789-6339.

7. **Forró L.:** Jelöletlen tömegsírok.

Rubicon. 20 (5), 40-44, 2009. ISSN: 0865-6347.

További közlemények

Magyar nyelvű könyv(ek) (3)

8. Fejős S., **Forró L.**, Kávai S.: Kanizsai Képeslapok. Délvidéki Kutató Központ Alapítvány, Szeged, 127 p., 2013.

9. **Forró L.**, Molnár T.: Tragikus emberi sorsok 1944-ből a partizániratok tükrében. Magyar Nemzeti Levéltár Csongrád megyei Levéltára ; Zentai Történelmi Levéltár, Szeged ; Zenta, 267 p., 2013. ISBN: 9789637237881

10. **Forró L.:** Jelöletlen tömegsírok Magyarakanizsán, Martonoson és Adorjánon, 1944. Hálózat a Szabad Információért Alapítvány, Szeged, 183 p., 2007. ISBN: 9789630626828

Magyar nyelvű közlemény(ek) hazai folyóiratban (2)

11. **Forró L.:** A 183-as fond:Kutatási lehetőségek a vajdasági levéltárban.
História. 33 (9-10), 57-59, 2011. ISSN: 0139-2409.
12. **Forró L.:** "Jelöletlen tömegsírok":Magyarellenes jugoszláv atrocitások a Délvidéken, 1944..
História. 32 (8), 4-6, 2010. ISSN: 0139-2409.

Debrecen, 2015.10.16.